

Oppgave 1)

Innledning

I avtaletolkning er formålet å finne ut hva partene har blitt enige om, dersom det er mangel på enighet, ønsker man å utfylle avtalen. Ulike tolkningsprinsipper vil gi veiledning til avtaleinngåelse og utfylling av avtaler. Det rettslige grunnlaget er avtalelovens ulovfestede tolkningsprinsipper. Det er tre hovedprinsipper som blir tatt utgangspunkt i. Det subjektive tolkningsprinsippet, det objektive tolkningsprinsippet og forfatterregelen.

Subjektiv avtaletolkning

Det subjektive prinsipper tar utgangspunkt i en felles partsvilje. Dersom begge er enige om det vesentlige, er det enighet. Derimot hvis det ikke er enighet mellom partene, må det ses hen til andre momenter. Blant annet ordlyden, avtaleformålet, atferden til begge partene, parts viljen og berettigede forventninger. F.eks. dersom det er avtaler mellom to firmaer, vil man ofte se på formålet med å avtaleinngåelse. Hvis begge har et visst formål, som stemmer overens med hverandre kan domstolen utfylle kontrakten ut fra dette.

Objektivavtaletolkning

Der den objektive tolkningen brukes skal det ses hen til ordlyden, og det som er skrevet i kontrakten. Ofte vil dette prinsippet bli brukt når det er profesjonelle parter som er uenig om en kontrakt. Dette er fordi profesjonelle parter er avhengig av forutberegnelighet, jf. Rt-2011-410 (Optimogården). Her handlet det om to profesjonelle parter som inngikk en avtale på vesentlige punkter. Høyesterett uttrykker at ordlyden og de vesentlige punktene er avgjørende.

Forfatterregelen

Det siste prinsippet tar utgangspunkt i at det er forfatteren av kontrakten eller avtalevilkårene som ikke skal ha fordel av det. Det er fordi den som utarbeidet kontrakten hadde fordel av å skrive hva som står der. Derfor skal den motsatte part ha en viss beskyttelse ovenfor den andre. Et eksempel på dette er avtalelovens § 37 (3), her står det at ved tvil om tolkning av avtalevilkår, skal vilkåret tolkes til fordel for forbrukeren. Ordlyden tilsier at tvilen skal komme forbrukeren til gode, og at tvilen ikke skal komme til gode til hvem som skrev avtalevilkårene.

Oppgave 2)

Innledning

Heving er en av flere misligholdsbeføyelser i kjøpsloven, men er også den hardeste av samtlige. Denne misligholdsbeføyelsen gjør at kjøpet mellom kjøper og selger blir opphevet, og partene må tilbakeføre kjøpet, jf. kjl § 64. Den forutsetter at det foreligger en mangel, og at denne mangelen utgjør et vesentlig kontraktsbrudd. Det er bare i visse tilfeller hvor det er mulig for kjøper å gå fra avtalen.

Vilkår

Det første vilkåret er at det må foreligge en "mangel" etter, jf. kjl. § 30. Det vil si at varen ikke samsvarer med, jf. kjl. §§ 17, 18 eller 19. Dersom det foreligger en mangel, får kjøperen en adgang til å heve kjøpet dersom den utgjør et "vesentlig kontraktsbrudd".

Det andre vilkåret er at mangelen må være "vesentlig", jf. kjl. § 39. Ordlyden ved en naturlig språklig forståelse tilsier at mangelen ikke må være av en ikke ubetydelig art. Ettersom ordet "vesentlig" tilsier at det er en høy terskel vil det bero på en helhetsvurdering, jf. Rt-2010-710 (Carport). Saken gjaldt et hus som ble solgt som den er. Høyesterett uttrykte at vesentlighetsvurdering må bero på en helhetsvurdering om kjøper ha "rimelig grunn til å gå fra avtalen".

Vesentlighetsvurderingen

Første moment er hvor stort er det objektive avviket mot en kontraktsmessig avtale, jf. Rt-2010-710 (Carport). I denne dommen uttrykker Høyesterett at det må ses hen til avviket mellom den mangelfulle varen og hva en kontraktsmessig vare er. F.eks. dersom A kjøper en bil fra B, kan man forvente at den er i god stand. Derimot hvis den mangler en motor, vil det være et stort avvik på bilen. Vesentlige egenskaper eller ting ved varen kan utgjøre et stort avvik fra kontraktsmessig vare. Derimot betyr det ikke at alle avvik er stort nok for å heve kjøpet etter, jf. kjl. § 39. F.eks. hvis A kjøpte bilen sin i en rød farge og bilen kommer i grønn, utgjør ikke dette et stort avvik fra kontraktsmessig bil.

Andre momentet er betydningen av tingen for kjøper, jf. Carportdommen. Det er ofte en kjøper har et formål med kjøpet, f.eks. å kjøpe et kjøleskap. Dersom dette kjøleskapet ikke fungerer som det skal, vil det utgjøre en mangel. Det vil videre være et avvik fra kontraktsmessig vare. Neste spørsmål er der med hvilken betydning mangelen har for kjøperen. Hvis mangelen ikke har en stor betydning, og kan rettes taler det sterkt imot heving. Derimot hvis mangelen er såpass vesentlig, at den er til stort bryderi og ikke kan rettes, taler

det for at kjøperen kan heve kjøpet. Betydningen for kjøper stor vekt for om det skal være mulig å heve eller ikke, jf. forarbeidene.

Et tredje moment er betydningen av hevingen for selger, jf. forarbeidene. Dersom hevingen av salget vil være ruinerende for selgeren taler det sterkt imot at heving skal kunne skje. Det skal ofte mye til før dette momentet har stort betydning, ettersom avviket og betydningen for kjøper har mye å si. Riktignok kan dette momentet gi lys på om heving bør være mulig eller ikke. F.eks. hvis salget er et parti med klokker, så kan man sannsynligvis ikke bruke momentet i stor grad. Derimot hvis salget er et parti med spesial lagde klokker for en person, kan sannsynligvis ikke denne selgeren selge disse videre. Det vil kan dermed være urimelig å heve, dersom betydningen for selgeren er stor.

Et siste moment er om andre misligholdsbeføyelser kan gjøres ovenfor heving, jf.

Carportdommen. Dette er det momentet som oftest taler sterkest imot heving. Dersom selger kan gjøre avhjelp, jf. kjl. § 34 (1) eller prisavslag, jf. kjl. § 37. Er det ofte at kjøperen ikke kan heve, ettersom heving er den hardest misligholdsbeføyelsen i kjøpsloven. F.eks. hvis kjøleskapet har en mangel ved at den ikke blir kald, og avhjelp kan gjennomføres taler det sterkt imot at kjøper skal kunne heve. Et annet eksempel er om kjøleskapet har en mangel ved at lyset ikke går på, kan det være mer relevant med prisavslag, jf. § 37. Hovedpoenget med andre misligholdsbeføyelser er å gjenopprette balansen for å slippe å heve.

Vesentlighetsvurderingen beror på en helhetsvurdering av momentene ovenfor. Ettersom Høyesterett presiserte at kjøperen "må ha rimelig grunn til å gå fra avtalen", skal mye til for at en kjøper skal kunne gå fra avtalen. Dersom avviket er stort og mangelen har stor betydning for kjøper taler det for heving, derimot hvis avhjelp eller prisavslag kan gjøres gjeldende kan man oftest ikke heve kjøpet.

Oppgave 3)

Twisten er mellom er mellom ulike parter. Den første parten er trafikksikreren, den andre parten er Malemester Grønn og siste parten er Lars Holm.

Trafikksikreren motsetter seg alle krav.

Den første problemstillingen er om det foreligger ansvarsgrunnlag etter bilansvaret. Det rettslige grunnlaget er bilansvarsloven (bal.) av 3. februar

1961.

Bilansvarsloven er et objektivt ansvar, jf. ordlyden "endå ingen har skuld i skaden". Dersom en motorvogn "gjer" skade, vil bilansvarsloven komme til anvendelse, jf. bal. § 4. Ordlyden i "gjer" ved en naturlig språklig forståelse tilsier at det er en årsakskrav, det må altså være en årsakssammenheng mellom ansvarshendelsen og motorvognen. Det er et vidt anvendelsesområde, jf. forarbeidene.

Ved bedømmelse av om en skade er voldt av motorvogn, må det ses hen til om skaden er voldt ved en naturlig realisering av det farskomplekset bilen utgjør. Særlig risikoen som er knyttet til motorvognens fart, tyngde, lettbevegelighet, motor, signaler, og teknisk utstyr, jf. Rt-2012-233 (Tankbil). Her ble en tankbilsjåfør skadet ved avstigning fra bilen. Han falt ned ca. 1,5 meter og fikk en varig skulderskade. I denne dommen kom Høyesterett frem til at "gjer"-kriteriet var oppfylt.

I vår sak faller Peder Ås ned fra en stillestående lastebil. Det er imidlertid ikke bilen selv som utgjør skaden, men utformingen av bilen som gjør at Peder faller ned. Det er opplyst at han følger den normale fremgangsmåten ved avstigningen. Det er derfor ikke Peder selv som har vært uaktsom ved bruken av lastebilen. Derimot skyldes fallet at han skled eller mistet forsetet. Det er videre opplyst at lastebilen var høyere enn vanlige lastebiler, og hadde en kronglete utforming. Det viser at av og påstigningen kan være vanskelig, selv i henhold til normal fremgangsmåten.

Vår sak har et liknende saksforhold som, jf. Tankbildommen. Begge faller ned en liknende høyde, og skader seg. For å kunne oppfylle "gjer"-kriteriet må det være at årsaksfaktoren må ha "vært så vidt vesentlig i årsaksbildet at det er naturlig å knytte ansvar til den", jf. Rt-1992-64 (P-Pille II). Av forarbeidene må det være en naturlig realisering av farekomplekset. Det er videre opplyst at skader ved av- og påstigning uttales å omfattes.

I dette tilfellet er det lastebilens kronglete utforming og lastebilens usedvanlig større høyde enn andre lastebiler. Dette utgjør en høyere risiko enn normalt for personskader ved av- og påstigning. Ettersom skaden skjer ved at Peder i henhold til normal fremgangsmåte går ut og ned av lastebilen, er skaden han pådrar seg en naturlig realisering av farekomplekset av

lastebilens høyde og utforming. Lastebilen som årsaksfaktor er derfor så "vesentlig i årsaksbildet" at det er naturlig å knytte ansvar til den.

Konklusjon: Bilansvarsloven kommer til anvendelse.

Den andre problemstillingen er om Malemester Grønn AS er erstatningsansvarlig etter arbeidsgiveransvaret. Det rettslige grunnlaget er skadeerstatningsloven (skl.) av 13. juni 1969 nr. 26. Bestemmelsen oppstiller fire kumulative vilkår, jf. skl. § 2-1.

For det første må det foreligge et arbeidsgiver-arbeidstaker-forhold, jf. ordlyden "arbeidsgiver svarer for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt under arbeidstakers utføring av arbeid". Det er på det rene at Malemester Grønn har "noen i sin tjeneste", jf. § 2-1 (2). De vil dermed anses som arbeidsgiver. Det forutsettes at Morten jobber fast hos Malemester grønn. Dermed vil Morten utføre "arbeid eller verv i arbeidsgivers tjeneste. De går derfor under begrepet "arbeidstaker", jf. § 2-1 (3). Vilkåret er dermed oppfylt.

Det andre er at skaden må ha skjedd "under utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren". Siden skaden skjedde under malingen av sørveggen på huset, er skaden skjedd under arbeid. Vilkåret er dermed oppfylt.

For det tredje må skaden blitt "voldt forsettlig eller uaktsomt". Det er ingen holdepunkter på at skaden ble gjort med viten og vilje, dermed er spørsmålet om Morten kunne eller burde handlet annerledes. Dette bedømmes igjennom en uaktsomhetsvurdering. Culpanormen er oppbygget igjennom langvarig høyesterettspraksis. Culpanormen er relativ som tilsier at den tilpasses det aktuelle livsområdet.

Det må først ses hen til om det er brudd på forskrifter, jf. Rt-2002-1283 (Dam). Saken gjaldt en gutt som ble liggende med hodet under vann. Høyesterett uttrykte at skadevolder må kunne bebreides for å være i strid med sikkerhetsforskriftene. Dersom forskriftene har sikkerhetsforebyggende formål, taler det for at skadevolder har handlet culpøst dersom man ikke følger den. Det er opplyst i faktum at stillasene som var satt opp var i tråd med sikkerhetsforskriftene. Det var sikret med spesialskruer, og at nettet ikke skulle løsne under arbeidet. Det at Morten løsnet noen skruer gjør at stillasene er i strid med forskriftene. Momentet taler for uaktsomhet.

For det andre kan skadeevne være et sentralt moment. I skadeevne inngår risikoen for skade og omfanget av den potensielle skaden. Jo større sannsynlighet for at skade eller jo større den potensielle skaden er, jo større forsiktighet kreves det, jf. HR-2017-1977-A (Hårføner). Saken gjaldt en mann som tinte et rør i en eldre bygård.

I denne saken er omfanget av en potensiell skade relativt stor. Dette har sammenheng med at Morten fjerner sikkerhetsnettet, som skal avverge fallende objekter kan skade de under. Det å fjerne nettet gjør at alt som faller ned ovenfra, faller rett ned på potensielle mennesker som går under. Hullet som fremkommer av Mortens handlinger gjør at det potensielt kan forekomme en skade. Spesielt når alle som ferdes på området, må gå under stillaset og nettet for å komme seg frem.

Ettersom nettet ikke lenger følger forskriften, er det en økende sannsynlighet for at en skade skal inntreffe. Det er større sannsynlighet for skade når nettet er borte, enn hvis nettet fortsatt hadde vært der. Det kreves derfor at Morten har større forsiktighet. I dette tilfellet er det et malingsspann som faller ned ovenfra, og dreper en katt. Det viser hvor viktig sikkerhetsnettet er for å forhindre skader på mennesker og dyr. Det at Morten valgte å fjerne nettet på grunn av en bedre utsikt, taler for at han har handlet uaktsomt.

Videre vil momentet om synbarhet være relevant. Dersom skaden var synbar for skadevolder taler det for å tillegge erstatningsansvar, jf. Rt-1997-1081 (Trampett). Her handlet det om en skoleelev som fikk en ryggskade da han forsøkte å ta salt med sats fra trampett. Høyesterett viser at erfarne arbeidstakere vil ha en større sannsynlighet for å forutse skaden.

I vår tilfellet er ikke Morten noen erfaren maler. Faktum viser til at han er lærling. I Rt-1973-1364 (Ubåtdommen). Gjaldt det en ubåt som dro med seg et fiskenett. Høyesterett kom frem til at skaden ikke var synbar på grunn av manglende utstyr. I likhet med ubåtdommen er ikke faren for skader ekstremt synbar for Morten. Sannsynligheten for at han ville fjernet skruene og nettet dersom han visste om potensielle skade er liten. Morten var mer fokusert på med formålet sitt om en bedre utsikt. Ettersom han hadde fokuset på noe helt annet, tilsier det at han ikke tenker over mulige skader ut fra handlingene hans.

Et siste moment var om skadevolder hadde effektive handlingsalternativer for å forhindre skaden, jf. Rt-1990-768 (HIV). Saken gjaldt et rundskriv som ikke kom. Høyesterett la vekt på at det ikke forelå noen effektive handlingsalternativer som kunne forhindre skaden.

For at Morten skulle hatt effektive handlingsalternativer må det kunne ha forhindret skaden i å skje, jf. HIV-dommen. Det at Morten burde ha handlet annerledes er på det rene. Det at han velger å stoppe arbeidet for å løse skruer og nett er ikke vanlig atferd under maling. Han har ansvaret for å male videre, uavhengig om han mener han kan få en pause eller ikke.

Riktignok kunne han ha forhindret skaden i sin helhet. For det første hadde han god tid før han avgjorde om han skulle fjerne skruene. For det andre kunne han ikke fjernet skruer eller nett, og bare hatt utsikten som den var, jf. Reservelegedommen. Dommen handlet om en lege som kunne ventet på en erfaren lege før operasjonen. Tidsmomentet taler sterkt mot uaktsomhet, ettersom han hadde god til for å veie opp handlingen før han gjorde det.

I hårfønerdommen er culpavurderingen en helhetsvurdering av ulike momenter. Ettersom skadepotensialet var stort, i likhet med at han Morten hadde effektive handlingsalternativer, har han handlet uaktsomt. Vilåret om uaktsomhet er derfor oppfylt.

For det fjerde må ikke arbeidstakerne ha gått utenfor det som er "rimelig å regne med av arten av virksomheten" og "karakter av arbeidet eller vervet". Ordlyden ved en naturlig språklig forståelse tilsier at arbeidstakeren må ikke gå utenfor det som er vanlig for arbeidet.

I vårt tilfelle er spørsmålet om Morten har gått utenfor det som er av karakteren for arbeidet. Morten tar en pause når den ansvarlige er borte. Dette i seg selv er helt normalt for en lærling. Riktignok bør Ole kunne forvente at lærlingene følger instruksene de har fått. De fikk ikke beskjed om å stoppe arbeidet. Man bør også kunne forvente at Morten fortsetter å male veggen.

Det at Morten setter seg ned for å nyte utsikten under pausen er ingen uvanlig atferd. Derimot det å løsne nettet og sikkerhet skruer for "bedre" utsikt, er ikke vanlig under arbeidet. Det bør kunne kreves at uansett ferdigheter bør man følge sikkerhetsforskriftene. Ved å ikke følge reglene setter han andre i fare, noe som går utenfor arbeidet. Det er riktignok ikke urealistisk at Morten som er lærling kunne gjort dette, enten uaktsomt eller med forsett. Derimot er det utenfor hva man med rimelighet kunne forvente, med tanke på at Ole ga nødvendig oppfølging. Vilåret er dermed ikke oppfylt.

Delkonklusjon: Mestermaler Grønn er ikke ansvarlig etter arbeidsgiveransvaret.

Ettersom Mestermaler Grønn ikke er ansvarlig etter arbeidsgiveransvaret, kan Morten fortsatt bli erstatningsansvarlig etter det alminnelige culpaansvaret, jf. uaktsomhetsdrøftelsen ovenfor.

Konklusjon: Morten er erstatningsansvarlig etter det alminnelige culpaansvaret.

Den tredje problemstillingen er om Lars har krav på erstatning for driftstap. Det rettslige grunnlaget er skl. § 3-1 om erstatning på skade av person.

Vilkåret for å kreve erstatning etter skl. § 3-1 er "lidt skade". Ordlyden tilsier at det må være årsakssammenheng mellom hendelsen og skaden. Ansvarshendelsen må være en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer, jf. P-Pille II. I dette tilfellet er det påkjørselen av Marte Kirkerud og sjokkskaden som er relevant. Det er på det rene at det foreligger årsakssammenheng mellom hendelsen og sjokkskaden. Lars Holm sin skade ville ikke forekommet dersom Marte ikke hadde blitt påkjørt av Anne.

Delkonklusjon: det foreligger årsakssammenheng.

I rettspraksis har det blitt trukket en snever grense for tredjemanns erstatningskrav som følge av sjokkskader, jf. Rt-1966-163 (Sola). En gutt som omkom etter å ha kollidert med en varebil. Derimot i Rt-1985-1011 (Hauketo) som handlet om en mann som ble påkjørt av NSB sin tog, kom Høyesterett at det høyest påregnelig at en sjokkskade kunne forekomme pårørende.

I nyere rettspraksis, jf. HR-2018-2080-A. Har terskelen for sjokkskader blitt senket. De gikk vekk fra den strenge linjen, og over til en mykere linje. Høyesterett kommer frem til at sjokkskader er vernet, jf. HR-2018-2080-A, men det må fortsatt være en påregnelig følge av ansvarshendelsen.

Vår sak har i likhet med Hauketo, to pårørende som begge så skaden inntreffe, jf. Hauketodommen. Sjokkskaden til Lars er derfor en høyst påregneligfølge av ansvarshendelsen mellom Marte og Anne. Trafikkforsikreren hevdet at det bare er de første årene med tap. Etter skl. § 3-1 (1) har han krav på "tap i fremtidig erverv og utgifter. Lars har en tapbegrensningsplikt, jf. Rt-2003-1358 (Psykolog). Derimot vil det si å tømme offentlige ytelser før han får erstatning. Erstatningen skal virke som et supplement til offentlige ytelser, jf. supplementprinsippet, jf. Rt-2002-1436 (Bråtane).

Det skal imidlertid tas hensyn til skaden, hans evne til å utgjøre arbeid og utvikling. I dette tilfellet så klarer han ikke lenger å drive med oppdrett, og dermed vil utføringen av arbeidet

være vanskelig. Det skal videre også tas hensyn til hvor alvorlig skaden skjedde, jo større skade, jo større sannsynlighet for at sjokkskaden er mer alvorlig. Her ser han hele hendelsen som utfolder seg, det er dermed stor sannsynlighet at han vil slite mer med skaden.

Utviklingen har dermed mulighet for å forverre seg, eller være en vesentlig god stund.

Konklusjon: Lars Holm kan kreve erstatning for driftstap.